

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o.

Voorts heeft het College voor Examens (CvE) op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet CvE de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Examens.

De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.

- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
  - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
  - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
  - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
  - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
  - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
  - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
  - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
  - 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;

- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
  - 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
  - 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
  - 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
  - 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
  - 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.
- NB1 Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.
- NB2 Als het College voor Examens vaststelt dat een centraal examen een onvolkomenheid bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.
Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk nadat de onvolkomenheid is vastgesteld via Examenblad.nl verstuurd aan de examensecretarissen.
Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:
- NB
- a. Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
  - b. Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden WOLF-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Een onvolkomenheid kan ook op een tijdstip geconstateerd worden dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt. In dat geval houdt het College voor Examen bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 76 scorepunten worden behaald.

Voor dit examen zijn de volgende vakspecifieke regels vastgesteld:

- 1 De onder '2 Algemene regels' geformuleerde bepalingen met betrekking tot een vraag zijn mutatis mutandis ook van toepassing op een kolon.
- 2 Bij de beoordeling van een essayvraag geldt dat, indien het maximum aantal woorden is overschreden, hiervoor geen scorepunt(en) in mindering wordt/worden gebracht.
- 3 Bij de beoordeling van de vertaling moet de score 0 worden toegekend indien in een kolon een zeer ernstige fout is gemaakt; deze score kan niet worden gecompenseerd door de juiste weergave van de rest van het kolon.
- 4 Indien bij de vertaling een aantekening is genegeerd en indien dit heeft geleid tot een onjuiste weergave van het desbetreffende tekstelement, één scorepunt / meerdere scorepunten in mindering brengen, afhankelijk van de zwaarte van de fout en het maximum van het desbetreffende kolon.
- 5 Indien bij de vertaling van een kolon een Grieks woord niet is vertaald en dit woord niet van essentieel belang is voor de betekenis van dit kolon, één scorepunt in mindering brengen, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

4.1 Beoordelingsmodel voor de vragen

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Tekst 1

- 1 **maximumscore 1**
(αὐτῷ) γῆς ἐκβαλόντι (regel 372-373)
- 2 **maximumscore 1**
Het is ondenkbaar dat Medea negatieve uitspraken over Creon doet in zijn bijzijn / dat Medea in het bijzijn van Creon vertelt dat ze hem (en zijn dochter) zal gaan doden / dat Medea in het bijzijn van Creon vertelt dat ze hem om de tuin heeft geleid.
Of woorden van overeenkomstige strekking.
- 3 **maximumscore 1**
(regel) 386-388 / 387-388

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

4 maximumscore 2

- a. (In regel 364 is sprake van) wanhoop/berusting 1
  - b. (In regel 365 is sprake van) strijdbaarheid/verzet/wraakgevoelens 1
- Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerkingen

- Niet fout rekenen wanneer bij a. als antwoord is gegeven 'pessimisme'.
- Niet fout rekenen wanneer bij b. als antwoord is gegeven 'optimisme'.

5 maximumscore 2

- a. ἀγῶνες (a) τοῖς (νεωστὶ) νυμφίοις (b) τοῖσι κηδεύσασιν (b) οὐ
σμικροὶ πόνοι (a) 1
- b. οὐ σμικροὶ (πόνοι) (regel 367) 1

Opmerkingen

- Niet fout rekenen wanneer bij a. als laatste element alleen πόνοι is gegeven.
- Niet fout rekenen wanneer bij a. καὶ (tussen νυμφίοις en τοῖσι κηδεύσασιν) aan het antwoord is toegevoegd.
- Wanneer bij a. als laatste element οὐ πόνοι / σμικροὶ πόνοι is gegeven geen scorepunt toekennen.

6 maximumscore 1

Creon smeken / Creon op andere gedachten brengen / Haar woorden kracht bijzetten.
Of woorden van overeenkomstige strekking.

7 maximumscore 2

- (μὴ) δοκεῖτέ (πω) (regel 365) 1
- Δοκεῖς (regel 368) 1

8 maximumscore 1

eenheid van handeling

Opmerking

Niet fout rekenen wanneer een omschrijving is gegeven van 'eenheid van handeling'.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

9 maximumscore 3

- a. gif 1
- b. Twee van de volgende antwoorden: 2
  - Ze is daar het best in / op dat gebied het meest deskundig.
  - Bij het gebruik van gif is de kans kleiner dat ze betraapt wordt (en wordt uitgelachen) / dat ze wordt uitgelachen (wanneer ze betraapt wordt).
  - Het gebruik van gif is de directe weg.

Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerking

Bij b. per juist antwoord 1 scorepunt toekennen tot een maximum van 2 scorepunten.

10 maximumscore 2

- In het Grieks staat φόνον/moord 1
- maar in de vertaling het neutrale 'daad' 1

Of woorden van overeenkomstige strekking.

11 maximumscore 2

- (τοῖς ἐμοῖς) ἐχθροῖς (regel 383) 1
- αὐτοῦς (regel 385) 1

12 maximumscore 2

- γάμους is in het Grieks lijdend voorwerp 1
- in de vertaling is dit als onderwerp weergegeven (Dat huwelijk) 1

Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerking

Niet fout rekenen wanneer als antwoord is gegeven 'de accusativus γάμους is als een nominativus (huwelijk) vertaald'.

Tekst 2

---

13 maximumscore 1

Een kind/zoon krijgen/verwekken.

Of woorden van overeenkomstige strekking.

14 maximumscore 1

Aegeus heeft Medea asiel aangeboden.

Of woorden van overeenkomstige strekking.

Vraag	Antwoord	Scores
15	maximumscore 2 <ul style="list-style-type: none"> a. Helios is de grootvader van Medea b. Medea krijgt de zonnewagen van Helios / vertrekt in de zonnewagen van Helios Of woorden van overeenkomstige strekking.	1 1
16	maximumscore 1 ἐμῶν	
17	maximumscore 2 <ul style="list-style-type: none"> λιμὴν (πέφονται) (regel 769) (ἐκ τοῦδ' ἀναψόμεσθα) πρυμνήτην (κάλων) / κάλων (regel 770) 	1 1
18	maximumscore 2 <ul style="list-style-type: none"> Medea zal (in deze situatie) niet tegen Jason zeggen dat hij haar verraden heeft, omdat ze Jason wil vleien / gunstig wil stemmen Of woorden van overeenkomstige strekking.	1 1
19	maximumscore 2 <ul style="list-style-type: none"> a. Creon b. (regel) 788 	1 1
20	maximumscore 2 <ul style="list-style-type: none"> Deze stelling komt niet overeen met de mening van Medea in de regels 794-802 In tegenstelling tot het citaat 'het is niet zo belangrijk wat anderen van je vinden' hecht Medea grote waarde aan het oordeel van anderen: ze vindt het heel belangrijk dat ze niet wordt uitgelachen door haar vijanden (regel 797) Of woorden van overeenkomstige strekking.	1 1
21	maximumscore 2 <ul style="list-style-type: none"> a. ἀνάγκη (regel 806) b. κακὴν (regel 805) 	1 1

Tekst 3

22	maximumscore 2 <ul style="list-style-type: none"> Medea had haar broer gedood Medea had Pelias laten doden Of woorden van overeenkomstige strekking.	1 1
23	maximumscore 1 Jason wil de toekomst van zijn kinderen veilig stellen.	

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

4.2 Beoordelingsmodel voor de vertaling

Kolon 24		
24	maximumscore 2 ὅθεν ποτ' (kolon 25 en 26) ἐς γῆν ἔπλευσε Τρωάδ' Ἀγαμέμνων ἄναξ. waarvandaan eens koning Agamemnon naar het Trojaanse land / Troje voer	
	ποτε elke andere betekenis dan 'eens' of een synoniem daarvan	0
	Τρωάς Trojaanse vrouw	0
Kolon 25		
25	maximumscore 1 ναυσὶ χιλίαις met duizend schepen	
	Niet fout rekenen: ναυσὶ χιλίαις verbonden met kolon 26: nadat hij met/voor duizend schepen een expeditie op touw had gezet	
	Niet fout rekenen: op duizend schepen	
	Niet fout rekenen: met een duizendtal schepen	
Kolon 26		
26	maximumscore 1 ἄρας Ἄρη nadat hij een expeditie op touw had gezet	
	Niet fout rekenen: ἄρας gelijktijdig vertaald	
Kolon 27		
27	maximumscore 1 Κτείνας δὲ (kolon 28) Πρίαμον, (En) nadat hij Priamus had gedood	
Kolon 28		
28	maximumscore 2 τὸν κρατοῦντ' ἐν Ἰλιάδι χθονὶ de heerser van/in/over het Trojaanse land / Troje / die heerste over/in het Trojaanse land,	
	κρατέω elke andere betekenis dan 'heersen' of een synoniem daarvan	0

Vraag	Antwoord	Scores
29	<p>Kolon 29 maximumscore 2 ἑλών τε Δαρδάνου κλεινὴν πόλιν, (en) nadat hij de beroemde stad van Dardanus had ingenomen,</p>	
	<p>ἑλών niet vertaald als vorm van αἰρέω ἑλών gelijktijdig vertaald</p>	<p>0 0</p>
30	<p>Kolon 30 maximumscore 2 ἀφίκετ' ἐς τόδ' Ἄργος, kwam hij in dit Argos / hier in Argos aan,</p>	
31	<p>Kolon 31 maximumscore 1 ὑψηλῶν δ' ἐπὶ ναῶν (en) aan (de) hoge tempels.</p>	
	<p>Niet fout rekenen: hoog aan de tempels</p>	
32	<p>Kolon 32 maximumscore 2 ἔθηκε σκῦλα πλείστα βαρβάρων. hing hij zeer veel / de meeste (wapen)buit van (de) barbaren op</p>	
33	<p>Kolon 33 maximumscore 1 Κάκει μὲν εὐτύχησεν· En daar had hij (weliswaar) succes;</p>	
34	<p>Kolon 34 maximumscore 1 ἐν δὲ δώμασι θνήσκει maar in huis / het paleis / thuis sterft/stierf hij</p>	
	<p>ἐν δώμασι in huizen</p>	<p>0</p>
35	<p>Kolon 35 maximumscore 2 γυναικὸς πρὸς Κλυταιμίστρας δόλῳ door toedoen van zijn vrouw Clytaemestra door een list</p>	
	<p>Niet fout rekenen: door toedoen van een list van zijn vrouw Clytaemestra Niet fout rekenen: door toedoen van zijn vrouw, door een list van Clytaemestra δόλῳ niet vertaald als vorm van δόλος</p>	<p>0</p>

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Kolon 36

36 maximumscore 2

καὶ τοῦ Θυέστου παιδὸς Αἰγίσθου χερί.
 en door de hand van Aegisthus, de zoon van Thyestes.

Niet fout rekenen: en door toedoen van Aegisthus, de zoon van Thyestes door zijn hand.

Niet fout rekenen: en door toedoen van de zoon van Thyestes, door de hand van Aegisthus

Kolon 37

37 maximumscore 2

Χὼ μὲν (kolon 38) ὄλωλεν,
 En hij/Agamemnon is/was (ge)dood,

Kolon 38

38 maximumscore 2

παλαιὰ σκῆπτρα Ταντάλου λιπὼν
 nadat hij de oude scepter(s) van Tantalus had achtergelaten

Niet fout rekenen: λιπὼν gelijktijdig vertaald

Kolon 39

39 maximumscore 1

Αἰγίσθος δὲ βασιλεύει χθονός,
 (Maar/En) Aegisthus is/was koning van het land,

Kolon 40

40 maximumscore 2

ἄλοχον ἐκείνου, Τυνδαρίδα κόρην, ἔχων.
 hebbend/met zijn/Agamemnons echtgenote / de echtgenote van Agamemnon, de dochter van Tyndareus.

Kolon 41

41 maximumscore 2

Ἴδ' ἐν δόμοις ἔμεινεν Ἡλέκτρα πατρός·
 (Maar/En) Electra bleef in het huis van haar vader;

Niet fout rekenen: ἐν δόμοις in de huizen

Vraag	Antwoord	Scores
	Kolon 42	
42	maximumscore 2 ταύτην μνηστήρες ἤτουν Ἑλλάδος πρῶτοι χθονός. wilden de aanzienlijksten van het Griekse land / van Griekenland met haar trouwen.	
	ἤτουν niet vertaald als 3e persoon meervoud	0
	<i>De woorden ἐπειδὴ θαλερὸς εἶχ' ἥβης χρόνος zijn voorvertaald.</i>	
	Kolon 43	
43	maximumscore 1 Δείσας δὲ (Maar/En) omdat hij vreesde	
	Kolon 44	
44	maximumscore 2 μή τῳ παῖδ' ἀριστέων τέκοι Ἀγαμέμνονος ποινάτορ', dat zij voor/aan een/iemand van de aanzienlijken/dappersten/vorsten een zoon/kind zou baren / baarde als wreker van de moord op Agamemnon,	
	παῖδ' ἀριστέων een kind van de aanzienlijken	1
	τῳ door iemand	1
	τέκοι niet vertaald met als onderwerp zij/Electra	0
	Kolon 45	
45	maximumscore 2 εἶχεν ἐν δόμοις Αἴγισθος hield Aegisthus Electra/haar in huis	
	Niet fout rekenen: ἐν δόμοις in de huizen	
	Kolon 46	
46	maximumscore 2 οὐδ' ἤρμοζε νυμφίῳ τινί. en huwelijkte (hij) Electra/haar aan geen (enkele) bruidegom uit	
	Niet fout rekenen: en huwelijkte hij haar niet uit aan een (of andere) bruidegom	
	en huwelijkte hij geen bruidegom aan haar uit	0

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per school in het programma WOLF.

Zend de gegevens uiterlijk op 3 juni naar Cito.

6 Bronvermeldingen

---

tekst 1	Euripides, Medea, regel 335-400 (vertaling van de regels 335-363 van Gerard Koolschijn, ed. Athenaeum-Polak & van Gennep 2010)
tekst 2	Euripides, Medea, regel 759-810 (vertaling van de regels 759-763 van Gerard Koolschijn, ed. Athenaeum-Polak & van Gennep 2010)
tekst 3	Uit: E. Morel, Mythologie épurée à l'usage des maisons d'éducation pour les deux sexes
tekst 4	Euripides, Electra, regel 1-24